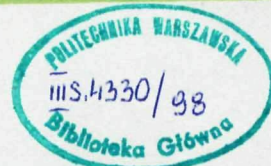

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

WIESŁAW CHRZANOWSKI

(1880—1940)

(49) 1/2

Wiesław Chrzanowski urodził się 15 XII 1880 r. w Gruszczyne pod Poznaniem w rodzinie ziemiańskiej, był synem Władysława, uczestnika powstania styczniowego. Jako uczeń gimnazjum w Rogoźnie należał do tajnej organizacji młodzieżowej „Czerwona Róża”, założonej w 1898 r. i związanej z Ligą Narodową. W 1900 r. rozpoczął studia na Wydziale Budowy Maszyn w Wyższej Szkole Technicznej w Berlinie-Charlottenburgu, które ukończył w marcu 1905 r. z dyplomem inżyniera. Do października 1906 r. pozostawał na tej uczelni jako asystent znanych profesorów F. Riedla i J. Stumpfa. W tym czasie należał do Związku Młodzieży Polskiej „Zet” i z jego ramienia kierował działalnością polskiej młodzieży akademickiej w Berlinie oraz brał udział w akcjach oświatowych wśród robotników polskich w Berlinie i Westfalii.

Od października 1906 r. do marca 1908 r. pracował jako samodzielny konstruktor w biurze technicznym Deutsch-Luxemburgische Bergwerks- und Hütten Aktiengesellschaft w oddziale Friedrich Wilhelmshütte Mülheim (Zagłębie Ruhry), a od kwietnia 1908 r. do lutego 1912 r. był naczelnym inżynierem Aktien-Gesellschaft Eisenhütte Prinz Rudolph w Dülmen (Westfalia). W zakładach tych opracował szereg nowoczesnych konstrukcji silników parowych. Pracując zawodowo napisał pracę doktorską pt. „Geschwindigkeitsregelung der Dampffördermaschinen”, za którą w listopadzie 1910 r. uzyskał z odznaczeniem dyplom doktora inżynierii w Wyższej Szkole Technicznej w Berlinie-Charlottenburgu.

Z dniem 1 III 1912 r. został profesorem zwyczajnym we lwowskiej Szkole Politechnicznej, w której objął Katedrę Budowy Motorów Ciepłych. Przez dwa lata akad. (1916/17—1917/18) pełnił funkcję dziekana Wydziału Budowy Maszyn. W połowie 1918 r. przebywał z wizytą u matki w Gnieźnie, skąd zamierzał wyjechać do Warszawy w celu objęcia Katedry Maszyn i Turbin Parowych w nowo powstałej Politechnice Warszawskiej (PW), ale nie uzyskał zgody miejscowych władz na wyjazd. W tym czasie współpracował z Naczelną Radą Ludową w Poznaniu.

W początkach października 1918 r. wyjechał ostatecznie do Warszawy, gdzie niebawem rozpoczął wykłady w PW. Wkrótce po odzyskaniu niepodległości wszedł w skład Komisji Stabilizacyjnej, mającej ustalić pierwszy skład profesorów PW. Z dniem 3 IV 1919 r. został mianowany profesorem zwyczajnym Katedry Maszyn i Turbin Parowych, którą kierował nieprzerwanie do wybuchu wojny w 1939 r. Prof. W. Chrzanowski brał czynny udział w organizacji najpierw Wydziału Budowy Maszyn i Elektrotechniki, a następnie Wydziału Mechanicznego PW, wchodząc w skład ich Rad Wydziałowych. W latach akad. 1920/21 i 1922/23 był delegatem tych wydziałów do Senatu.

W roku akad. 1932/33 prof. W. Chrzanowski pisał godność rektora PW. Na tym stanowisku przeciwstawiał się tendencjom zmierzającym do ograniczenia autonomii uczelni wyższych i na znak protestu przeciwko wprowadzeniu tzw. reformy jędrzejewiczowskiej w marcu 1933 r. zrezygnował z funkcji rektorskiej. Senat PW nie tylko nie przyjął jego rezygnacji, ale w maju t.r. jednomyślnie wybrał go ponownie rektorem na następną kadencję. Prof. W. Chrzanowski odmówił, zgadzając się jedynie na objęcie funkcji prorektora na lata akad. 1933/34—1934/35. Jako dydaktyk cieszył się dużym szacunkiem studentów PW, co znalazło wyraz w nadaniu mu honorowego członkostwa Bratniej Pomocy Studentów PW oraz funkcji kuratora studenckiej korporacji „Chrobria”.

Przez krótki okres, od 26 VI do 26 XI 1920 r., sprawował dwukrotnie funkcję ministra Przemysłu i Handlu w gabinetach W. Grabskiego i W. Witosa. Opracowany przez niego program rozwoju przemysłu, zbliżony koncepcyjnie do założeń późniejszego Centralnego Okręgu Przemysłowego, nie znalazł wtedy zrozumienia u premiera W. Witosa. Prof. W. Chrzanowskiego traktowano wówczas jako przedstawiciela Narodowej Demokracji, choć on sam nie czuł się związany z określonym stronnictwem politycznym.

Prof. W. Chrzanowski był autorem kilkudziesięciu artykułów ogłoszonych m.in. na łamach *Czasopisma Technicznego*, *Przeglądu Technicznego* i *Techniki Ciepłej*. Spośród kilku napisanych przez niego podręczników na uwagę zasługuje mająca pionierski charakter książka „Turbin parowe” (wyd. 2, 1922). Pracę naukowo-dydaktyczną łączył ściśle z działalnością praktyczną. Jako jeden z wybitniejszych specjalistów został powołany przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów Parowych na doradcę technicznego, a później na prezesa zarządu. Opracował wiele ekspertyz technicznych dla polskich zakładów przemysłowych zakupujących turbiny parowe. Stworzył szkołę konstruktorską z której wyszło wielu wybitnych konstruktorów.

Prof. W. Chrzanowski należał do wielu organizacji naukowych, zawodowych i technicznych. Był m.in. członkiem założycielem (1920) i wiceprezesem (1933—1936) Akademii Nauk Technicznych, członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Stowarzyszenia Techników Polskich i Stowarzyszenia Inżynierów Mechaników Polskich, wiceprezesem Zrzeszenia Profesorów Warszawskich Szkół Akademickich. W listopadzie 1939 r. wraz z kilkoma innymi profesorami został na krótko aresztowany przez Niemców. Zmarł 5 XII 1940 r. w Warszawie, pochowany został na cmentarzu Powązkowskim (229-III-23/24). Był odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta (1936).

Opracował Józef Piłatowicz